

ثبت املاک و مسأله مالکیت خصوصی به روایت اسناد مجلس

فاطمه هاشمی

رضاشاه پهلوی به عنوان یک دیکتاتور مصلح بعد از کودتای اسفند ۱۲۹۹ ش. و سرنگونی خاندان قاجار قدرت را به دست گرفت و با مشاوره‌هایی که برخی سیاستمداران و روشنفکران به او دادند به سوی برقراری یک دولت متمرکز و مدرن گام برداشت. از ملزومات دولت مدرن ایجاد سازمانها و نهادها و به طور کلی بوروکراسی گسترده برای اداره امور و نظم بخشیدن به شیوه‌های اداری کشور بود. در فرایند نوسازی و رشد دیوانسالاری قوانین و مقررات جدیدی نیز درباره زمین و مالکیت ارضی وضع شد. در بهمن سال ۱۳۰۰ ش. قانون ثبت اسناد و املاک به تصویب رسید این قانون یک پایه محسوب می‌شد که به مرور زمان نیز متمم‌های دیگری به آن افزوده و تکمیل‌تر گردید. به موجب این قانون بعدها در وزارت عدلیه اداره‌ای برای ثبت اسناد و املاک تاسیس شد، در ۲۱ بهمن ۱۳۰۶ قانون «ثبت عمومی املاک و مرور زمان» به تصویب رسید و در سال ۱۳۰۷ ممتمی به آن افزوده شد که حدود و وظایف ثبت کل را معین نموده است. اقدامات اداره ثبت اعتراضات گسترده‌ای را پی داشت از این رو در ۲ خرداد ۱۳۰۸ بند اصلاحی دیگری به قانون فوق اضافه شد که مدت زمان مشخصی را برای اعتراضات تعیین کرد تا به وضعیت شاکیان رسیدگی گردد.

قانون ثبت اسناد و املاک مصوب مهر ۱۳۰۸ که مربوط به تشکیل ادارات ثبت اسناد و املاک است ثبت اموال منقول را به مدت دو سال از تاریخ افتتاح اداره ثبت در هر ناحیه اجباری کرد و مقرر داشته است چنانچه کسی در طی این مدت ملک خود را به ثبت نرساند دولت اختیار خواهد داشت که ملک مزبور را تصرف و به نام خود ثبت و ضبط نماید^۱.

تصویب این قانون که از مردم می‌خواست داری‌های خود را به ثبت برسانند ادعاهای مشکوک درباره

مالکیت زمینها را تقویت کرد. افراد ثروتمند و متنفذ از جمله شخص شاه به خاطر نفوذی که بردگاهها داشتند به راحتی می توانستند زمینهایی را که کشاورزان روی آن کار می کردند به نام خود ثبت نمایند. قوانین ثبت زمین که گامی جهت مدرنیزه کردن کشور بود فشار زیادی بر طبقات فرودست جامعه وارد آورد و به خاطر اینکه قوانین فاقد مواردی بود که باید تفسیر صاحب زمین از یک قرارداد شفاهی تبعیت می کرد به طور رسمی به نفع مالکان بود.^۲

پیش از این چند نوع مالکیت از جمله املاک خالصه دولتی، موقوفه، بزرگ مالکی و خرده مالکی دیده می شد اما در رهگذر اصلاحات نوع جدید اراضی به وجود آمد که آنرا «املاک اختصاصی» نامیده اند. رضا شاه با خرید و مصادره املاک به نام خود به یکی از بزرگترین زمینداران ایران مبدل شد و این چنین فردی که پیش از سال ۱۳۰۰ با حقوق ناچیز سرهنگی امرار معاش می کرد در شهریور ۱۳۲۰ هنگام ترک کشور صدها هکتار زمین در حاصلخیزترین نقطه کشور یعنی مازندران برای جانشین خود به جای نهاد. این املاک از طریق مصادره مستقیم، فروشهای اجباری و طرح ادعاهای مشکوک مبنی بر تعلیق زمینها جزء ملک اختصاصی شاه شد و به طور مستقیم زیر نظر دفتر شاه اداره میگردید.

بعد از سقوط رضاشاه تغییراتی در وضع مالکیت به وجود آمد با توجه به شرایط بحرانی کشور، کاهش قدرت دربار و تلاش دولت مردان برای زدودن آثار دیکتاتوری و جلوگیری از اعتراضهای گسترده مردم، مجلس در ۲۰ شهریور ۱۳۲۱ قانونی به تصویب رساند که دربار را موظف کرد تا مقداری از اراضی اختصاصی را به صاحبان اولیه شان باز گرداند و محاکم مخصوص جهت رسیدگی به دعاوی ناشی از این ادعا تاسیس نماید.^۳ در مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی نامه ها و عرایضی وجود دارد^۴ که اطلاعات ذی قیمتی در این خصوص در اختیار محققان قرار میدهد به ویژه اینکه شاه برای درهم شکستن اقتدار خاندانهای پر نفوذ مانند خلعتبری از این قوانین بهره برد.

دربار که نمی خواست به راحتی این املاک را از دست بدهد در ۲۰ تیرماه ۱۳۲۸ قوانینی را از تصویب مجلس گذراند که طبق آن کلیه املاک و مستغلات رضاشاه به تملک محمد رضاشاه درآمد. به موجب این قانون املاک شاه سابق ملک اشخاص شناخته نشده و مورد مداخله نبود و ضمیمه املاک موقوفه پهلوی گردید. اسنادی که در پی خواهد آمد میزان دخالت ثبت اسناد و املاک برای مصادره اراضی کشاورزان بیسواد و ناآگاه از قوانین را آشکار میکند.

۵-۹ / ۲۴ / ۳۷

۱۳۲۷ / ۹ / ۲۳

مقام متمم ریاست مجلس شورای اسلامی مشهد / املاک

در توجیه تصویب قانون املاک و مالکیت به جهت مداخلات مجلس در دوره نهم که از قبیل موقوفات مرحوم سپهسالار
 فقیر در راه شریکیت و ازین برگشت املاک و در آن مرحوم مداخلات مقصود بهر آنکه در سه مرحوم سپهسالار هم نشان آید
 دادخواست قانونی خود را به جهت رسیدگی املاک و مالکیت تقدیم و دلایل مبسوط و مدلل خود را ضمیمه پررنگ نموده و تکلیف
 تردیدی در صدور حکم بر حقیت و سه تراشیت با اهل آن تصرف خراب و متکا و قضای ما بجای آن رسید است که در ضمن کمیسی
 میرزا گلر اداری وزارت دادگستری با نهایت گتخمی در این پرونده احوالی نمود که معتمد رئیس مکتب را لقبه و بعد از پنج
 ده ششم شمیر روز دوازدهم حضرت میرزا محمد را با پرورش از خواسته آنها را و اول در صدور حکم محکومیت و سه تراشیت
 روز ششم شمیر در آن تاریخ هم محکوم میرزا نورانی و در آن تاریخ در آن محکوم میرزا نورانی از اینده ایران برابر ما که با دیگر
 همیم داشته و در دادگاه شریکیت در آن تاریخ با هم در قضاوت است و معتمد را که در کمیسی این قانون را
 میخیزد با نهایت ترس و شتاب بزرگی از جهت ترس خود از دستگیری و سزا و این کمیسیون که در آن تاریخ و کمیسیون
 پذیرفتن این معذرت نخواستیم هیچ چه در ششم و هم در آن تاریخ در آن محکوم میرزا نورانی از اینده ایران برابر ما که با دیگر
 رسد و در دادگاه شریکیت در آن تاریخ هم در آن محکوم سپهسالار از جهت آنکه در کمیسیون و در آن تاریخ هم در آن محکوم
 نیز در دادگاه شریکیت معتمد که در کمیسیون و در آن تاریخ هم در آن محکوم سپهسالار از جهت آنکه در کمیسیون
 در این پرونده با این شرکت نمایند میرزا محمد هم ترتیب معتمد از این قضات هم را قیام از ابداع قانون
 وزارت دارای برده نظر آقای در کمیسیون میرزا نورانی در آن تاریخ هم در آن محکوم سپهسالار از جهت آنکه در کمیسیون
 بر خلاف مقتضای بدین وقت از آن بوده و نظر آقای در آن محکوم سپهسالار از جهت آنکه در کمیسیون
 وزارت دارای یعنی در عهد محکم که سه مرتبه حکم و صلح مید و بعد از آنکه در کمیسیون تحقیق تعیین بود این است
 وضع دادگستری و امنیت قضای که یک میرزا گلر اداری است این آنگاه در دادخواست قضای و اعلامیه قضات هم بقدر شخصیت
 هستند که بر خلاف حق و قانون و در همان محقق حقه ۳۴۰ فقره در سه مرحوم سپهسالار که در ضمن آنکه در راه شریکیت
 با بنابر کم و بعد آنکه در آن قضای در جهت برات گشته و اهداء آنها یکی هم از دیگر در زمان سید علیان زنده و در دادگاه
 و سید علیان معتمد طریق شهادت آید و در راه عظمت ایران قدرت که اندک ترتیب معتمد از این قضات هم را قیام از ابداع قانون

دوره: دفتر فایده مجلس شورای اسلامی
 شماره: ۲۳۳
 تاریخ: ۱۳۲۷ / ۹ / ۲۳

پیام بهارستان / د.س. ۲۰۵ / ش. ۵ / پانزدهم ۱۳۸۸

فراوانه خستبر با مال حرام تقاضا میکنند که این عاقلان را از متصرفان در این کشور ویا کمیون فاضحی از زمینهای آن کشور
مستثنی نماید یعنی تکلیف بر این بردن زمین در رسیدگی فرامیند و اگر ثابت شد رسیده و اگر ترفیع تا این اعدان تعمیر و کسب است
که یک میریگر ادار در بهترین بردن تصدق بدست دو تا ضعیف شخصیت است نظر با حقوق مردم بازی میکنند و حکم ۴۰۰ را با نظر محکم
صادر بفرستند و بر رسیدگی کننده عیب یک و اصلاح شربت است با احوال بر مراتب شدید را در مورد آنها اعلام و از تمام تمام
ریاست مستبر شورای می که بیفایده تمام حافظ و ناظر احوال و این و نگهانی حقوق مکتسب ملت ایران است فقط به عارض رسیده و این تمام
منزه، تفویک به صاحبان است
دکتر علیرضا گلبرگ

حسن گلبرگ
دکتر علیرضا گلبرگ
دکتر علی محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی
دکتر محمدی

سند شماره ۱

۱۳۲۷/۶/۲۴

مقام محترم مجلس شورای ملی شهیدالله ارکانه

در موقع تصویب قانون املاک واکذاری به شهادت صورت مذاکرات مجلس در دوره سیزدهم از خدمات
مرحوم سپهسالار خلعتبری در راه مشروطیت و لزوم برگشت املاک ورثه آن مرحوم مذاکرات مفصلی به
عمل آمده ورثه مرحوم سپهسالار هم شش سال است دادخواست قانونی خود را به هیئت رسیدگی املاک
واکذاری تقدیم و دلایل مبسوط و مدلل خود را ضمیمه پرونده نمود و هیچ کس تردیدی در صدور حکم بر
حقانیت ورثه نداشت. با کمال تأسف خرابی دستگاه قضایی ما به جایی رسیده است که دکتر حسن سمیعی
مدیر کل اداری وزارت دادگستری با نهایت گستاخی در این پرونده اعمال نفوذ کرده و معتمد رئیس محکمه
را قبلاً و بعداً صبح دوشنبه هشتم شهریور دانا سرشت عضو دیگر محکمه را با پرونده امر خواسته آنها را
وادار به صدور حکم محکومیت ورثه می نماید. همان روز هشتم شهریور آقای مسعودی مدیر ژورنال دو
تهران و آقای عادل خلعتبری مدیر روزنامه آینده ایران برای کاری که با دکتر سمیعی داشتند وارد اتاق

پیام بهارستان / د. ۲، س. ۲، ش. ۵ / پاییز ۱۳۸۸

مشارالیه شده می‌بیند دانا سرشت با پرونده قطوری آنجا نشسته و به محض اینکه دکتر سمیعی این آقایان را می‌بیند با نهایت ترس و شتابزدگی از پشت میز خود برخاسته به جلو دویده و به آقایان می‌گوید: چون کمیسیون محرمانه و مهمی داریم از پذیرفتن آقایان معذرت می‌خواهم، صبح چهارشنبه دهم شهریور هم معتمد و دانا سرشت متن حکم را به اتاق دکتر سمیعی برده و به نظر مشارالیه رسانیده و از اتاق دکتر سمیعی خارج میشوند. پس از آنکه ورثه مرحوم سپهسالار از جریان امر مسبوق و به جناب آقای نظام السلطنه مافی، وزیر دادگستری شکایت میکنند معظم له دکتر سمیعی را احضار و جریان امر را سؤال می‌کنند. دکتر سمیعی جواب می‌دهد آقایان آمده بودند در [باره] این پرونده با من مشورت نمایند پس از آنکه حکم به ترتیب معروضه انشاء می‌شود آقایان قضات حکم را قبل از ابلاغ قانونی به وزارت دارائی برده به نظر آقای دکتر نصیری، رئیس اداره حقوقی رسانیده و نظر مشارالیه را سؤال میکنند و چون حکم صادره بر خلاف محتویات پرونده و قانون بوده و به نظر آقایان عمال و وکلای وزارت دارائی سست بوده حکم مزبور تحت نظر و به دستور وکلای وزارت دارائی یعنی مدعا علیه محکوم له سه مرتبه حک و اصلاح میشود و بعداً برای پاک نویسی کردن به دفتر هیئت نخستین تعمیم می‌شود. این است وضع دادگستری و امنیت قضائی که یک مدیر کل تا این اندازه در امر قضایی دخالت مینماید و این گونه قضات هم این قدر بی‌شخصیت هستند که بر خلاف حق و قانون و وجدان حقوق حقه ۳۳۰ نفر ورثه مرحوم سپهسالار را که رئیس خانواده آنها در راه مشروطیت جانبازی کرده و جد آنها ملی خان در جنگ هرات کشته شده و اجداد آنها یکی قبل از دیگری در زمان سلاطین زندیه و نادرشاه افشار و سلاطین صفویه طبق شهادت تاریخ در راه عظمت ایران خدمت کرده‌اند به ترتیب معروضه از میان برده و فدای هر نیت شخصی مینماید و این است معنی قوه قضائیه [ای] که باید حافظ جان و مال و ناموس ملت ایران باشند.

خانواده خلعتبری با کمال احترام تقاضا می‌کنند کمیسیون عالی قضایی مرکب از مستشاران دیوان عالی کشور و یا کمیسیون خاصی از نمایندگان محترم مجلس شورای ملی تشکیل و به این پرونده و جریان امر رسیدگی فرمایند و اگر ثابت شد دستگاه دادگستری فعلی تا به این اندازه حقیر و کوچک است که یک مدیر کل اداری در مهمترین پرونده قضایی به دست دو قاضی بی‌شخصیت این طور با حقوق مردم بازی میکنند و حکم صادره با نظر محکوم له صادر و چندین بار به وسیله وکلای مدعی علیه حک و اصلاح شده است استدعای اجرای مجازات شدید را در مورد آنها داریم و از مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی که یگانه مقام حافظ و ناظر اجرای قوانین و نگهبانی حقوق مکتسبه ملت ایران است. فقط استدعای رسیدگی و احقاق حق بنماییم. [با امضای] تاج الملوک خلعتبری، منورالملوک امضای خلعتبری، حسن منوچهری خلعتبری، دکتر علاءالدین منوچهر خلعتبری، ارسلان یزدانی خلعتبری، ایران خلعتبری، محمد خلعتبری اکرم الملک، بهادرقلی خلعتبری، مقدم خلعتبری، عنایتاله خلعتبری، حسن خلعتبری، اسحاق خلعتبری، رحمت‌اله خلعتبری، رحیم خلعتبری، مهدی خلعتبری، محمود خلعتبری، مادام خلعتبری، مهدی خلعتبری.

۱۳۸۸/۰۴/۰۵
 (۵۹)
 ۳۱۸۸
 (۴۹)
 (۵۹)
 (۵۹)
 (۵۹)
 (۵۹)

چون این جانبه ربابه علی آبادی (مازندرانی) به نسبت پاک آن بدر تاجدار اراکلستان دارم و کاملاً در خصوص وصیت بیوری
 و دست زیر دستان گوشتن یکی از صفات بستندید . ملزکانه و بادشا . عزیز ملت ایران است بدین جهت در مقام حسارت برآید .
 و حواسم بتمام معنی بدر بزرگوار بادشا . قنید روح پاکشان در مقابل انجام انتمیل شوشحال و شا د نمائید .
 این جانبه ربابه علی آبادی (مازندرانی) خورده املاکی از اوت مادری مطابق اسنادی که در دست است داشستم
 در قریبی که بادشا . قنید املاک مازندران را ضبط میکردند البته آنهاستیکه سرپرست داشتن بطور خریداری و فدا از ناحیوی
 بول بخاص حاشیورد و فائله بدستان میدادند ولی کینه از سی کسی هستند مشط نموند و این املاک لفه نانی از سرای
 کینه و سه به سی بدر سید بود بازم عرض میکنم از سی کسی تا کون ننراستم اقدامی بنمایم و پاکال سختی و سجاوگی
 این چند سال را گذراندم ولی حالا که میدانم برخلاف سابق کاملاً آن بدر بزرگوار در فکر بیچارگی وصیت نمود هستند
 بنده هم در مقام حسارت و عرض عالی برسانم مطابق صورتیکه در دست است نیم دانگ از گلجندی و سنگ رسوزه
 سه سر از پاک این سوزگرم از بازار علی ابا د که فعلاً کار شایعات شاهن در اینجا است . و از طرفی دشت یک سهم از
 شرسهم و یک و نیم از قریه سوزک اوت مادری را کینه رسیده . بود و حالا در ظرف این چند سال در مشقت و سختی مشیت
 بنده . با سه به سیتم . ران میکنم شا را بروی پاک بدر بزرگواران قسم میدهم که از کمک و وساعت نمودتان دریغ نفرمائید
 و اگر میخواهید روح پاک را محرم بادشا . قنید سازد باشد در د . دل مایینجا رگان رسیدگی و هر چه صلاح بداند ما جان و دل
 خواهم بدیرفت . زیاد . صبر و صفت و بقای سلطنت و پلاشی آن بادشا . عدالت برود و از شدت اوند محروم استارم .
 با تقدیم احترامات فائحه - ربابه علی آبادی

آدرس - خمیا بان چهارم تهران - سوزشگا - منزل اسماعیل قویب - طبقه فوقانی - ربابه علی آبادی

روزنوت جهت استحضار مجلس شورای املو فلام بشهرد که مقرر گردانید نسبت بقضای این جانبه که با سه هوزبه سی سرپرست
 سرگردان میناهم رسیدگی نمائید -

خبر بیک هوزبه سی سرپرست
 ۱۳۸۸/۰۴/۰۵

ورود پیشتر از این مجلس شورای ملی
 شماره ۱۲۱۹۴
 تاریخ ۱۳۸۸/۰۴/۰۵

پیام بهارستان / د. ۲، ۳، ۴، ۵ / پائیز ۱۳۸۸

سند شماره ۲

وزارت پست و تلگراف و تلفن

از: شهری

به: ط

۱۳۲۹/۲/۲

مقام مقدس مجلس شورای ملی رونوشت وزارت دادگستری رونوشت جناب آقای عباس اسلامی رونوشت جناب آقای گودرزی رونوشت جناب آقای دکتر جلالی نمایندگان مجلس جمعی از ساکنین قراء کجور که هر یک دارای پنج خروار الی پنج پیمانه محلی مالک عین مالک محل زرع و تنها ممر معیشت مردم ستمدیده ماست مامورین املاک سابق جبراً قبالة گرفته بودند. مالکین جزء نامبرده اصولاً مردمی هستند کوه پایه نشین و فرسخها از جاده کرده کوچکترین اطلاعی از پیدایش قانون استرداد املاک نداشته در موعد مقرر قانونی عرضحال ندادند ولی پس از شهریور الی حال در تصرف مالکانه دارند. این قسمت در دوره [مجلس] ۱۵ مکرر به وسیله و کلاء مازندران معروض افتاد از قرار از طرف وزارت دادگستری پیشنهاد تمدید عرضحال ندادند از آنها مطالبه بهره مالکانه به شدت و شکنجه میشود از طرف عموم مردم بینوای کجور به نمایندگی به عرض می‌رسانم و استدعا دارم توجه فرمایند برای مردم تیره بخت که به قانون آشنا نبودند و هزاران نفر زن و بچه مستمند آنها تکیه گاه روزی جر این محقر اندک ندارند راه نجاتی فراهم فرموده که به حق مسلم خود برسند و رفع مزاحمت از آنها بشود. نماینده مالکین جزء کجور ابوالفتح صالحی . نشانی کجور نوشهرمغازه رستمی. تهران مهمانخانه شهسوار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱۳۸۴

داده شد

۱۳۸۴

مقام محکم مدیونیت محکم کسری نویسی دادست ثبت

۱۳۸۴

آخرت، خط مبارک تصدیق میمید
رضوی حسن جبهه عقد و دارنده و نهادن به شماره ثبت و تاریخ ۱۴ مهر ۱۳۸۴ در ۱۳ ساله ضمیمه گیت که در زمین کربلا
و تقدیر سیر که هر چه شد و قیود اولیه کسری نویسین را غیره و ملکیت تمام امور را بر خود زمین مزبور باقی جات احوال تمام که اولاد ستر شده به نام هم بنورد در زمان
نقد سیه بلختر رضاشاه کسری که در زمان اولاد این ملکیت را بی جا خود را بعداً تصرف داد و به این زمین در این آوا اینسین که خود احوالیت باقی در کفرت سیر و کسری
تاریخ اهک و اولاد ستر که در این وقت در این تصرف نمودند امکنه که از کسری در زمان ستر ستر بعد هر چه با ملکیت قضایی داده امیرد بجز زمین با ازشان هم کسری
که هر چه با ملکیت در این وقت تصدیق کرد و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
فردا در وقت که گذشت که اولاد ستر که در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
به این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
تاریخ ستر که در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
تاریخ ستر که در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند
در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند و در این وقت در این تصرف نمودند

نشانی: خیابان ولیعهد شهر - سرو سنجی - کوی بهار زینت فرخ پور بانه

روز شنبه شانزدهم مهرماه
شماره: ۴۹
سال: ۱۳۸۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیام بهارستان / د. س. ۲. ۲. ۵ / پائین ۱۳۸۸

سند شماره ۳

۱۳۲۹/۱۱/۲۳

مقام محترم ریاست محترم مجلس شورای ملی دامت بقاءه

احتراماً خاطر مبارک را تصدیع می‌دهد

فدوی حسن پور طاهر لنگرودی دارند و شناسنامه شماره ۴۹۰ ثبت در تاریخ ۱۳۱۲/۷/۱۶ در ۱۷ سال قبل یک هکتار زمین مخروبه واقع در قریه کوهه [از] حومه لنگرود گیلان خریده سپس با فروش اثاثیه و مایملکم مقدار زیادی مخارج نموده، زمین مزبور را باغ چایی احداث نمودم که امرار معاش سالیانه عائله‌ام بشود در زمان شاهنشاه فقید سعید اعلیحضرت رضاشاه کبیر کارپردازان املاک این یک هکتار باغ چای فدوی را عدوانی تصرف و اجباراً به نام خریداری ارضی آنرا به مبلغ یک هزار و دویست ریال قباله گرفته و پس از آنکه قانون املاک واگذاری از مجلس شوری ملی گذشت [و] هیئت وزیران تصویب نمودند املاکی که از یک هزار تومان معامله شده بلاعوض به مالکین حقیقی واگذار شود و متعرض آنها نشوند. عده کثیری از خورده [خرده] مالکین و رعایا به تصور آنکه با ارفاق دولت تقدیم دادخواست ضرورت ندارد و عده [ای] هم به واسطه عدم اطلاع از قوانین کشوری متاسفانه در موعد مقرر موفق به تقدیم دادخواست نشدند در سال گذشته که املاک واگذاری مجدداً از طرف مجلس شورای ملی به اعلیحضرت همایونی واگذار شده آقای اسلامی نماینده نماینده محترم مجلس فرمودند که به اشخاصی که از یک هزار تومان به کمتر قباله داده‌اند تمدید قانونی داده شود که برخی خودشان بر مسند کار رضا رفیع نماینده محترم مجلس فرمودند خوب به نیات پاک اعلیحضرت همایونی با جزم یقین دارم که به عرایض حقه آنها رسیدگی و احقاق حق خواهند فرمود تمام این قضایا در صورت مجلس شورای ملی ضبط است پس از تصویب قانون واگذاری املاک به اعلیحضرت همایونی علاقه جزئی حقیر داده میشد زندگانی و دسترنج یک عمر زحمت بود مجدداً از طرف مامورین املاک موقوفه مزاحمت و توقیف شده و هرچه عریضه به وزارت دربار و اداره املاک موقوفه عرض نمود مکه عرایض ما را به پیشگاه مبارک شاهنشاهی برسانند ترتیب اثر ندادند جواب دادند چون شما عرضحال ندارید اقدامی میسر نیست اینک که املاک پادشاه فقید به موجب فرمان اعلیحضرت محبوب شاهنشاهی باید به اقساط طویل‌المدت بین رعایا تقسیم شود و این علاقه جزئی ما که خون و اعاشه سالیانه عائله ما است و مورد مزاحمت مامورین املاک موقوفه واقع شده است استدعا از مقام مقدس ریاست مجلس شورای ملی داریم که عرایض ما خورده [خرده] مالکین و رعایا را به پیشگاه مبارک شاهنشاهی رسانیده که ادای مبارک شرف صدور یابد که این علاقه جزئی ما که امرار معاش زندگانی ما است مجدداً به موجب قباله خریداری به خود ما فروخته و مبلغی را به نام را به نام بهاء ملک مزبور پرداخته‌اند دریافت دارند تا بتوانیم به امرار معاش عائله خود مشغول باشیم. حسن پورضیاء

نشانی-خیابان بوذجمهری، سرای ساعتچی، تجارتخانه حسین فرح آزان

سند شماره ۴

۱۳۲۹/۱۱/۱۴

ریاست مجلس شورای ملی - املاک متصرفی و اجدادی اینجانبان حیدر قلی وسایر [ناخوانا] و شرکاء قریه نجارکلا و توابع که واقع در کلارستاق قبل از سال ۱۳۱۳ مورد استفاده اینجانبان و اجدادمان بوده و عشریه معمول به مالیه پرداخت و مدارک مالکیت در دست و از سال ۱۳۱۳ به بعد مورد غضب تحت ریاست آقای اسفراجانی جزء املاک اختصاصی گردید پس از وقایع ۱۳۲۰ شهر یور با تقدیم عرض حال قانونی مقرر گردید که مالکین به ملک موروثی مسلم خود دخالت نمایند روی این اصل فدویان برای دریافت حقوق حقه خود تقاضای رسیدگی به دادگستری که پرونده امر شاهد گواه میباشد تا کنون با مخارج زیاد برای تهیه وسایل ریاست دادگاه جهت حضور در محل چندین دفعه فراهم نمودم فقط به وعده و وعید و امروز و فردا نتیجه نگرفته حالیه ریاست املاک خود به وسیله ژاندار [مری] آسایش از ما سلب بدون مجوز قانونی از املاک مسلم اجدادی ما به فشار سرنیزه بهره برداری نموده یگانه مایه حیات زندگانی ما کشاورزی میباشد آن هم امر به قطع و رفع میباشد کجای دنیاست بدون محاکمه قطع حیات نمایند در حالت بی صبری از ریاست مجلس شورای ملی تقاضای دادرسی مینمایم ترحمماً برای نجات چاکران و عائله لوخت [لخت] عور ما اقدام عاجلانه بفرمایید که به کلی از هستی ساقط و نابود شده ایم. [با امضای] قلی سیار و ابراهیم [ناخوانا]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱-۲

۹۲۲

شماره کتاب

وزارت پست و تلگراف و تلفن
تلگرافی

از شهر شماره قفس	۲۵۷۶۵	عدد کلمات	۲۱۰	تاریخ اصل	۲	توضیحات		تاریخ وصول	ماه	روز	نام گیرنده
به ط	شماره تلگرافی								۲	۲	

نمونه ۳۶۵

۱۳۲۶

۱۱۹۱

۱۳۲۶

مقام مقدس مجلس شورای ملی رونوشت وزارت دادگستری رونوشت جناب آقای ع
 عباس اسلامی رونوشت جناب آقای گودرزی رونوشت جناب آقای دکتر جلالی
 نمایندگان مجلس جمعی از ساکنین قرا کجور که هر یک دارای پنج خوارالی پنج
 بیمانه محلی مالک عین ملک محل اربع و تنها مرعیش مردم ستند بد ما ست
 ماورین املاک سابق حیوا قباله گرفته بودند مالکین جز نامبرده اصولا مردم
 هستند گوه پایه نشین فرسخها از جاده اجتماع در کوچترین اطلاعی از
 بنیاد ایش قانون استرداد املاک ند داشته در موعده مقرر قانونی عرض حال ندادند
 ولی پس از شهریور الهی حال در تصرف مالکانه دارند این قسمت در دوره ۱۵
 مکرر بوسیله وکلاء ماخذ دران معروض افتاد از قرار از طرف وزارت دادگستری پیش
 نهاد تمدید عرض حال دوره ۱۵ تقدیم مجلس گردید ولی به تصویب نرسیده است
 فعلا این مردم که عرض حال ندادند از آنها مطالبه بهره مالکانه بشدت وشکجه
 میشود از طرف عموم مردم بیخود کجور بنامندگی هم عرض میرسانم واستدعایم
 توجه فرمایند برای مردم تیره بختی که بقا در این خوارالیها بودند وهزاران نفر زن
 بچه مستمند آنها تکیه گاه روزی جز این محقرانند دارند راه نجاتی فراهم
 فرموده که بحق خود برسند ورفیع مزاحمت از آنها بشود نماینده مالکین جز
 کجور ابوالفتح صالحی نشانی کجور نوشهر مضاره رستنی
 تهران مهمانخانه شهسوار

مردم با حق خود
 در این خوارالیها
 بودند و هزاران
 نفر زن بچه
 مستمند آنها
 تکیه گاه روزی
 جز این محقرانند
 دارند راه نجاتی
 فراهم فرموده
 که بحق خود
 برسند و رفیع
 مزاحمت از آنها
 بشود نماینده
 مالکین جز کجور
 ابوالفتح صالحی
 نشانی کجور
 نوشهر مضاره
 رستنی تهران
 مهمانخانه
 شهسوار

پیام بهارستان / ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱

سند شماره ۵

(قربان خاک پای جواهر آسایت گردم)

(با کمال جسارت به عرض شاهنشاه عدالت پرور میرسانم)

چون اینجانبه ربابه علی آبادی (مازندرانی) به نیت پاک آن پدر تاجدار اطمینان دارم و کاملاً در خصوص رعیت پروری و دست زبر دستان گرفتن یکی از صفات پسندیده و ملوکانه و پادشاه عزیز ملت ایران است بدین جهت در مقام جسارت برآمده و خواستم به تمام معنی پدر بزرگوارتان پادشاه فقید روح پاکشان در مقابل انجام این عمل خوشحال و شاد نمائید.

اینجانبه ربابه علی آبادی (مازندرانی) خورده [خرده] املاکی از ارث مادری مطابق اسنادی که در دست است داشتم در موقعی که پادشاه فقید املاک مازندران را ضبط میکردند البته آنهايي که سرپرست داشتن به طور خریداری و مقدار ناچیزی پول به صاحبانش و دو قباله به دستشان می دادند ولی کمینه از بی کسی همن طور ضبط نمودند و این املاک نانی از برای کمینه و سه بچه بی پدر سید بود باز هم عرض میکنم از بی کسی تا کنون نتوانستم اقدامی بنمایم و با کمال سختی و بیچارگی این چند سال را گذراندم ولی حالا می دانم بر خلاف سابق کاملاً آن پدر بزرگوار در فکر بیچارگی رعیت خود هستند بنده هم در مقام جسارت آمده به عرض عالی میرسانم مطابق صورتیکه در دست است نیم دانگ از گلچینی و سنگ ریزه سه سیر از باریک [ناخوانا] و یک ربع از بازار علی آباد که فعلاً کارخانجات شاهی در آنجاست و از علی دشت یک سهم از شش سهم و یک ربع از قریه سورک ارث مادری به این کمینه رسیده بود و حالا در ظرف این چند سال در مشقت و سختی معیشت بنده با سه بچه یتیم گذران میکنم شما را به روح پاک پدر بزرگوارتان قسم می دهیم که از کمک و مساعدت خودتان دریغ نفرمایید و اگر می خواهید روح پاک مرحوم پادشاه فقید شاد باشد به درد دل ما بیچارگان رسیدگی و هر جور صلاح بدانید با جان و دل خواهیم پذیرفت. زیاده عمر و عزت و بقای سلطنت و سلامتی آن پادشاه عدالت پرور را از خداوند خواستارم.

با تقدیم احترامات فائقه - ربابه علیآبادی
آدرس - خیابان شهباز نرسیده به ورزشگاه - منزل اسماعیل قریب - طبقه فوقانی - ربابه علی آبادی
رونوشت جهت استحضار به مجلس شورای ملی تقدیم میشود. که مقرر فرمائید نسبت به تقاضای این
جانبه که با سه فرزند بی سرپرست سرگردان می باشم رسیدگی نمائید.

پی نوشتها:

۱. لمبتون، آ.ک.س، مالک و زارع، ترجمه منوچهر امیری، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۳۹، ص ۴۴۲.
۲. کدی، نیکی، ریشه های انقلاب ایران، ترجمه عبدالرحیم گواهی، تهران، نشر قلم، ۱۳۷۷، ص ۱۵۱.
۳. لمبتون، پیشین، ص ۴۵۶.
۴. مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، دوره ۱۶، کارتن ۳۱، جزوه دان ۳۰/۳، پوشه شماره ۱، اوراق، ۹۱، ۹۲، ۱۵۷، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۶۹، ۱۷۰.